

Studievalg Danmark

Vejledning ind i hverdagen

Sådan styrker vi epx-elevernes Vej til fremtiden

SEPTEMBER 2025

Indhold

Pointerne helt kort.....	3
Målet er en epx-student med lyst, mod og nysgerrighed.....	4
Vejledning gør en forskel.....	5
De fem byggesten.....	7
Sådan kan det se ud.....	22
Bilag.....	23
Den professionelle vejleder.....	24
Uddannelses- og karrierevejledning i dag og i fremtiden.....	25
Vejledere omkring eleverne.....	26
Proces og involverede.....	27
Kilder.....	28

Pointerne helt kort

God vejledning kan gøre forskellen mellem at stå stille og tage et skridt frem. Mellem at tvivle – og turde.

I dag er valget af uddannelse svært og uoverskueligt for mange unge.

Fremtidens ungdomsuddannelseslandskab giver unge mere tid til at blive klogere på sig selv og verden, inden de for alvor vælger deres vej frem. Tid til at opdage, hvad man er god til eller kan blive god til, og tid til at udforske de mange hundrede uddannelses- og karriereveje efter gymnasiet.

Studievalg Danmark har ansvaret for uddannelses- og karrierevejledning til gymnasieelever, og derfor peger vi her på, hvordan vi bedst skaber vejledning til de nye elever på epX.

Når epX-studenten får huen på hovedet, skal rygsækken være fuld af både faglige kompetencer og **lyst, mod og nysgerrighed** på mere uddannelse.

For at nå dertil skal vejledningen og uddannelses- og karrierespørgsmålet være en integreret del af hverdagen på en mere virkeligheds- og praksisnær epX.

Vores bud hviler på fem byggesten:

- **Samarbejde og fælles plan**
- **Virkeligheden ind i fagene**
- **Kollektiv vejledning med klassen**
- **Erfaringer med uddannelse og job**
- **Personlige samtaler**

Undervisere, forældre og en masse andre gør en vigtig forskel for elevernes uddannelses- og karrierekompetencer. Vi berører nogle af deres områder, men holder os mest på egen banehalvdel, hvor spillereglerne især står på **professionalisme og uvildighed**. Det kan du læse mere om i bilag 1.

Fremtidens vejledning skal give eleverne modet til at handle – uden at gøre dem forpustede af krav og valg. Derfor skal vejledningen være en del af hverdagen.

God læselyst!

For os handler karriere om menneskers vej gennem uddannelse og arbejde.

Målet er en epx-student med lyst, mod og nysgerrighed

Epx-studerterne skal klædes godt på, så de er klar til at tage deres næste skridt, når huen er på hovedet.

De skal have **lyst, mod og nysgerrighed** på mere uddannelse og muligheden for at se de åbne døre undervejs i deres epx.

De unges drømme om fremtiden formes først og fremmest af deres baggrund og deres oplevelser med uddannelse og arbejdsliv. De møder meget forskellige uddannelses- og karriereveje afhængigt af, om de kommer fra Rønne, Risskov eller Ringkøbing. Fælles for dem alle er, at langt det meste er ukendt land.

Tunnelsynet er et problem, for du kan kun drømme om det, du kender til. Det er derfor helt centralt, at eleverne i løbet af deres epx-uddannelse får blik for og erfaring med mange forskellige uddannelses- og karrieremuligheder.

De skal også opleve glæden ved at lære nyt, opleve, at de vokser med erfaringerne og få et sprog for deres styrker og kompetencer.

Med andre ord skal de have **uddannelses- og karrierekompetencer** og blive klar til fremtiden. Det betyder i praksis, at de skal kunne:

- udvide deres horisont gennem viden om forskellige uddannelsesveje, arbejdsliv og måder at leve på
- udforske egne interesser, værdier og styrker og kunne gøre det i takt med, at de bliver ældre og deres liv ændrer sig
- forstå, hvad der former deres syn på uddannelse, job og det gode liv
- have mod til at tage næste skridt mod uddannelse og job
- navigere i overgange mellem uddannelse og job
- forstå, at tvivl er et livsvilkår, men at tvivlen ikke skal stå i vejen for handling
- kende til uddannelsestyper, adgangskrav og muligheder, særligt til de erhvervs- og professionsrettede uddannelser

Vejledning gør en forskel

Forskerne er klare i mælet: Professionel vejledning gør en forskel for den enkelte og samfundet - og både kvalitet og kvantitet tæller.

Når eleverne gennem systematisk og kvalificeret vejledning får solide uddannelses- og karrierekompetencer, giver det positive resultater både for den enkelte og for samfundet. Kilderne kan du finde til sidst, men her er et hurtigt sammenkog:

Mere uddannelsesglæde

Eleverne bliver mere tilfredse med den uddannelse, de er i gang med. Motivationen får et nyk opad, og eleverne får mere tiltro til egne evner.

Flere kommer i mål med uddannelsen

Flere elever gennemfører deres uddannelse, hvis de tror på, at uddannelse nytter, og at fagene kan

bruges uden for skolen og i fremtiden.

Mere lighed i uddannelse

Vejledning gør en ekstra forskel for elever fra hjem med lav uddannelse og indkomst og for elever med behov for støtte. Flere unge får mulighed for at forme deres uddannelses- og karriereplaner ud fra deres interesser og kompetencer - uanset deres køn, bopæl og baggrund.

Godt videre til næste uddannelse

Flere unge kommer godt videre til næste uddannelse, fordi de har truffet mere afklarede valg og er forberedt på overgangen fra ungdomsuddannelse til næste uddannelse.

Mere kompetent arbejdsstyrke og bedre samfundsøkonomi

Når flere borgere gennemfører en uddannelse, får de en bedre overgang til arbejdsmarkedet med højere løn og mindre ledighed.

▶ **For hver krone brugt på vejledning kan samfundet forvente at få 2,5 gange igen ifølge britisk undersøgelse**

TRISTRAM HOOLEY ET AL (2023): INVESTING IN CAREERS: WHAT IS CAREER GUIDANCE WORTH?

De fem byggesten

Elevernes uddannelses- og karrierekompetencer udvikles, når de møder mange sammenhængende aktiviteter i både undervisning og vejledning. Her peger vi på fem byggesten, der gør det muligt.

De fem byggesten peger fremad, men hvordan står det egentlig til i dag? Se en sammenligning i bilag 2.

Virkeligheden ind i fagene

Det er vigtigt at integrere uddannelses- og karriereperspektivet i den praksisrettede, daglige undervisning. Det giver eleverne mulighed for at opleve fagenes relevans.

Kollektiv vejledning med klassen

Det er sammen med klassen, at eleverne får mulighed for at se, at de ikke står alene. De får øje på, at deres kammerater også oplever tvivl. Samtidig er det i fællesskabet, at lysten til mere uddannelse for alvor kan smitte.

Erfaring med uddannelse og job

Det er essentielt, at eleverne får konkrete, fælles og individuelle erfaringer med forskellige uddannelser og job. Det udvider deres horisont og får dem til at se nye muligheder.

Personlige samtaler

I samtalen kan vejlederen få øje på elevernes individuelle behov og hjælpe dem med at sætte ord på netop deres drømme, styrker og tvivl.

Uanset hvor i landet eleverne tager deres epk, skal de møde de samme byggesten. Det sikrer, at alle elever får adgang til de samme muligheder – uanset skole, linje eller lokalområde.

Samarbejde og fælles plan

Eleverne på epX har brug for mange forskellige aktiviteter for at udvikle uddannelses- og karrierekompetencer både i undervisningen, med uddannelses- og karrierevejlederne og i mødet med uddannelser og arbejdspladser.

For at det lykkes, er **tværfagligt samarbejde** afgørende. Undervisere, vejledere og andre samarbejdspartnere må arbejde tæt sammen, så eleverne møder en helhed frem for enkeltstående indsatser. Du kan få et overblik over de forskellige vejlederes roller på side 26.

Hver skole skal udarbejde en **fælles plan**.

Planen binder aktiviteterne sammen, sikrer, at eleverne reflekterer over deres erfaringer med uddannelse og arbejdsliv, og gør progressionen i elevernes udvikling af uddannelses- og karrierekompetencer tydelig. På den måde bliver epX'ens mål om at få virkeligheden ind i uddannelsen gjort til praksis.

SÅDAN KAN VI GØRE

Planen udarbejdes i et **tæt samarbejde** mellem skolens ledelse, epX-vejlederen og uddannelses- og karrierevejlederen.

Samarbejdet og planen skal

- rumme de vigtigste aktiviteter i det kommende skoleår
- tage afsæt i dagligdagen og de valg, eleverne træffer undervejs – og samtidig pege mod næste overgang til uddannelse og arbejdsliv
- justeres hvert år efter skolens lokale behov, elevsammensætning og udbud af epX-linjer
- inddrage aktiviteter og samarbejde med lokalområdets virksomheder og uddannelsesinstitutioner
- indeholde faste elementer som personlige samtaler, kollektiv vejledning og brobygning – men også kunne rumme særlige fokusområder, fx øget forældresamarbejde eller målrettede indsatser til SPS-elever

➤ HAR DU HØRT AT...

i Finland er det et krav, at alle gymnasier laver en plan for, hvordan uddannelses- og karrierevejledningen er organiseret? Planen beskriver bl.a. organisering, metoder, opgaver, ansvarsfordeling, indsatser og samarbejde med eksterne.

Herhjemme har vi allerede et lignende krav i folkeskolen, hvor der skal være en sammenhængende plan for vejledning. Derfor vil det være en naturlig forlængelse at stille samme krav på ungdomsuddannelserne.

DANSKE MESTERSKABER
**CHEER
LEADING**

Virkeligheden ind i fagene

Epx-uddannelsen bliver en helt ny gymnasieuddannelse med praksisnær undervisning med autentiske udfordringer og tydelig kobling til omverdenen.

Det giver et stort potentiale for at arbejde målrettet med elevernes uddannelses- og karrierekompetencer direkte i fagene i hverdagen.

Når eleverne udforsker og opdager fagenes relevans, øger det deres **trivsel og motivation** og hjælper dem på vej, når de skal vælge næste uddannelse.

SÅDAN KAN VI GØRE

Underviserne er eksperter i netop deres fag. Det er dem, der har erfaringen, kontakterne og kompetencerne til at skabe spændende, faglige forløb, der viser eleverne, hvorfor og hvordan

faget er vigtigt for eleverne og den verden, der omgiver dem.

Uddannelses- og karriereperspektivet skal indgå i **alle fag**.

Det kan gøres på mange måder. Det kan både handle om at få **verden ind i fagene** ved at bringe det praksis- og virkelighedsnære ind i den daglige epx-undervisning i værkstedet, klasselokalet og laboratoriet, men også om at tage **fagene med ud i verden** i form af korte besøg eller længere samarbejder og projekter med uddannelser og lokale private og offentlige arbejdspladser.

Begge dele er værdifulde for eleverne.

At bringe uddannelses- og karriereperspektivet ind i fagene kræver dog også nye kompetencer hos underviserne. Det kommer ikke af sig selv.

➤ HAR DU HØRT AT...

der allerede findes mange gode samarbejder rundt om i landet med fokus på at få uddannelses- og karriereperspektivet ind i fagene? Et af dem er "Faglig bro" på Københavns Professionshøjskole samt projekterne "Udsyn i udskolingen" og "Professionsretning af fagpakker, SSO, dansk og matematik på den toårige hf mod udvalgte professioner og erhvervsområder".

▶ EN EKSTRA IDÉ ER...

at etablere et nationalt videnscenter for karriere og kompetence. Centret skal styrke sammenhæng og faglig udvikling på tværs af sektorer, fx koncepter til brobygning og inspiration til karrieredage, praktik og inddragelse af uddannelses- og karriereperspektiver i fagene.

Centret kan også drive en fælles digital platform for karrierelæringsaktiviteter og bidrage med analyser af arbejdsmarkedstendenser, teknologiske fremskridt m.v. til gavn for vejledningen – og de unge på vej mod uddannelse og job.

Uddannelses- og karrierevejledernes rolle er at være undervisernes **sparringspartnere** i hverdagen.

De bidrager med idéer og inspiration til, hvordan man kan styrke uddannelses- og karriereperspektivet i de faglige aktiviteter. Det kan fx være:

- forløb om arbejdsliv i samfundsfag, hvor eleverne møder lokale virksomheder og tidligere elever, der nu er på arbejdsmarkedet
- tema om at studere i udlandet i engelsk, hvor eleverne arbejder med cases fra internationale studerende fra en videregående uddannelse
- tværfagligt forløb i biologi og farmakologi, hvor eleverne arbejder med bæredygtighed og sundhed i samarbejde med det lokale hospital
- tværfagligt forløb i matematik og virksomhedsøkonomi, hvor eleverne regner på løn, skat og leveomkostninger i forskellige brancher
- tværfagligt forløb i teknikfag og materialelære, hvor eleverne udvikler løsninger til en lokal produktionsvirksomhed
- praksisorienteret tværfagligt forløb i psykologi og pædagogik, hvor der arbejdes med inklusion i dagtilbud med en uddannelsesinstitution

▶ Virkeligheden gør undervisningen levende

UDDRAG FRA EVALUERINGSRAPPORT AF FAGLIG BRO, KØBENHAVNS PROFESSIONSHØJSKOLE OG DANMARKS EVALUERINGSINSTITUT

Jeg kunne rigtig godt lide det, vi lavede på besøget. Det var meget spændende. Det var ikke så lærertungt. Det var det praktiske. Vi havde allerede lært en masse teori, og så var det fedt, at vi fik lov til selv at prøve.

Det var fedt, at man kunne komme lidt uden for skolen og se nogle sammenhænge og se, hvad det var, man kunne bruge teorien til.

Eleverne har været engagerede, fordi det praksisorienterede har været motiverende. Det har især fungeret godt i forhold til at få det fagteoretiske ind – at anvende de relevante begreber, samtidig med at det har følt sig naturligt og organisk

errea

KSI

Champion

Kollektiv vejledning med klassen

Kollektiv vejledning med klassen åbner for samtaler, som sjældent opstår af sig selv. Eleverne opdager, at de ikke står alene med deres tvivl, og de får nye perspektiver, når de hører andres drømme, overvejelser og strategier.

Fællesskabet giver tryghed, spejling og inspiration – og kan sætte gang i tanker, som den enkelte senere kan arbejde videre med alene eller i mindre grupper.

Underviserne bidrager allerede til elevernes udsyn med at koble fagene til virkelighed og praksis. Kollektiv vejledning supplerer ved at skabe sammenhæng på tværs og give plads til de perspektiver, der ikke naturligt hører hjemme i ét fag eller én linje. Når de to elementer spiller sammen, får eleverne både viden om fag, udsyn til verden og hjælp til at omsætte oplevelserne til læring, refleksioner og konkrete valg.

Den kollektive vejledning tilbyder et **præstationsfrit rum**, hvor vejlederen engagerer de unge, så uddannelsesvalget og fremtiden bliver noget, de har lyst til at udforske og arbejde med undervejs i deres epk. De lærer f.eks., at karriere ikke er en lige linje, men noget der former sig efterhånden med retninger, drejninger og tilvalg. At være i tvivl er ikke et tegn på, at noget er galt – det er en del af processen.

Her er vejlederens særlige opgave at have fokus på unges valg, tvivl og drømme – og at hjælpe dem med at omsætte inspirationen fra undervisningen til konkrete skridt og nye muligheder.

▶ VIDSTE DU AT...

i Tyskland har alle elever i gymnasiet obligatorisk karrierevejledning? Allerede i deres første år af gymnasiet er der afsat 40 lektioner, hvor eleverne arbejder systematisk med styrker, interesser, værdier og kendskab til uddannelses- og jobmuligheder.

Men dernæst også at vise de mange muligheder, som de unge ikke har fået øje på. Det kan være andre erhvervsuddannelser, professionsuddannelser, forsvar, politi eller eventuelt universitetet – eller at der også findes uddannelse senere i livet.

SÅDAN KAN VI GØRE

Alle epk-elever skal have kollektiv vejledning som en **genkendelig og fast del** af deres gymnasietid.

– og gerne i et sammenhængende program, der tager udgangspunkt i eleverne, deres faglinjer og skolernes behov.

Eleverne skal opleve en rød tråd i deres refleksioner, valg og udvikling:

Den kollektive vejledning skal **kobles** til elevernes øvrige praktiske aktiviteter og erfaringer med uddannelser og job.

Noget kan være enkeltmoduler, andet kan være hele dage. Noget kan foregå i klassen med spil, refleksionsøvelser eller aktivitet og bevægelse, andet kan flyttes ud, så vejlederen er med i værkstedet, laboratoriet eller hvor de unge ellers er.

Eleverne skal have **god tid til at fordybe sig** i temaer som styrker, værdier, rollemodeller, forestillinger om det gode liv og konkrete uddannelser, fagprofessioner og job, men der skal

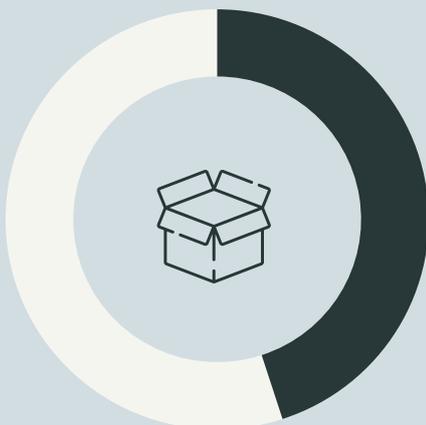
også være plads til de emner, der fylder i elevernes liv lige nu og her f.eks. økonomi, bolig, sabbat, tvivl, motivation, adgangskrav og arbejdsliv.

Vejlederen inddrager AI på forskellig vis, så eleverne bliver klædt på til at kunne bruge det som en naturlig del af deres uddannelses- og karriereovervejelser. Eksempler kan f.eks. være udvalgte digitale værktøjer, specifikke prompts, der kan hjælpe med at kvalitetssikre de svar, eleverne søger efter – eller muligheder, som vi slet ikke kender endnu.

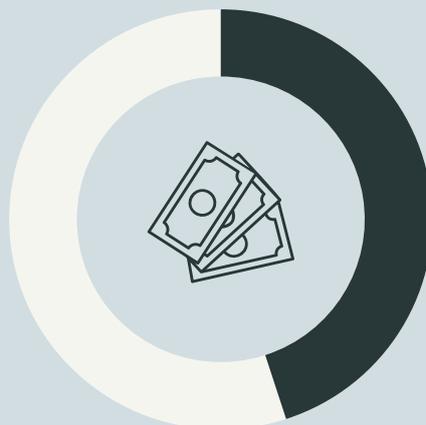
På næste side finder du et eksempel på, hvordan en række kollektive arrangementer kan placeres i løbet af elevernes tid på epX. Det skal naturligvis **tilpasses den enkelte skole og elevernes behov** og eventuelt suppleres af gruppevejledning eller workshops.

➤ Hvad vil de unge gerne vide mere om?

Vi har spurgt flere tusinde sabbatister, hvad de gerne ville have hørt mere om fra Studievalg Danmark i løbet af deres gymnasietid. Her er de mest efterspurgte emner.

Bolig og det at flytte hjemmefra
45%

Økonomi under uddannelse
43%

Job og jobsøgning
38%

Forslag til 14 kollektive arrangementer

1. ÅR	<p>Intro, start og valg Eleverne møder vejlederne (både epx-vejleder og uddannelses- og karrierevejleder) og får overblik over de valg, de skal træffe undervejs og efter epx. Derudover taler de om, hvordan det er at starte på noget nyt, og hvilke erfaringer de har med det.</p> <p>Mig og verden Eleverne undersøger, hvordan de kan blive klogere på sig selv og deres omverden. De arbejder med andres arbejdsliv, hvilke valg de har truffet, og opdager, hvordan tvivl og valg er en del af livet.</p> <p>Styrker og interesser Eleverne identificerer egne styrker og interesser og reflekterer over, hvordan de kan bruges.</p> <p>Uddannelsesveje Eleverne får indblik i forskellige uddannelsesmuligheder og lærer at bruge AI og andre værktøjer til at koble styrker og interesser med uddannelser og job.</p>
2. ÅR	<p>Fremtidens job og karriereveje Eleverne udforsker, hvilke veje der findes, og hvilke kompetencer de kræver. De undersøger, hvordan nye teknologier og tendenser ændrer arbejdsmarkedet, og hvad det betyder for deres kompetencer.</p> <p>Forberedelse til praktik Eleverne tænker over, hvad de vil have ud af en uddannelses- eller erhvervspraktik og kommer sammen frem til spørgsmål, der vil være gode at få svar på.</p> <p>Erhverv og profession Eleverne arbejder med professionsforståelse og -etik, det at være faglært og hvilken betydning, det vil have for dem. Derudover deler de deres erfaringer fra deres praktik.</p> <p>Læreplads og jobsøgning Eleverne arbejder med CV, ansøgning og samtaler og uopfordret jobsøgning.</p> <p>Økonomi under uddannelse Eleverne regner på leveomkostninger, elevløn og SU og reflekterer over deres egne prioriteringer.</p> <p>Godt på vej (afholdes eventuelt som gruppevejledninger for dem, der stopper efter 2. år) Eleverne forbereder sig på overgangen til at komme ud på en arbejdsplads eller elevplads.</p>
EVT 3. ÅR	<p>Tvivl, valg og trivsel Eleverne lærer at se tvivl som en del af processen og arbejder med strategier til at håndtere den.</p> <p>Ansøgning og optagelse Eleverne gennemgår optagelsesprocedurer, regler og muligheder og får redskaber til at søge uddannelse.</p> <p>Fra elev til studerende Eleverne arbejder med, hvad forskellen er på elev og studerende, og hvordan de bedst kan forberede sig på overgangen.</p> <p>Godt på vej Eleverne arbejder med forventninger, glæder og bekymringer til det næste, der venter – og ruster sig til overgangen til sabbatår eller videre uddannelse.</p>

For de elever, der fortsætter på overbygningsåret, vil fokus rette sig mod de nye døre, der åbner sig.

Erfaring med uddannelse og job

Mange uddannelsesmuligheder, erhverv og professioner er usynlige for de unge. De færreste ved, hvad en maritim teknolog, en neurofysiologi-assistent eller en procesoperatør egentlig laver.

Elevernes horisonter skal udvides gennem erfaringer med mange forskellige måder at uddanne sig og arbejde på.

Et af de vigtigste greb er **autentiske oplevelser** med uddannelser og arbejdsliv, hvor de møder rollemodeller og får et glimt af hverdagen. De lærer om samfundet, vigtigheden af mange forskellige jobfunktioner og får indsigt i, at mennesker vælger forskelligt i deres liv.

Uden refleksion forbliver oplevelserne enkeltstående og uden dybere betydning. Det er med klassen og en vejleder, at eleverne forvandler oplevelser til erfaringer, de kan bruge fremover.

SÅDAN KAN VI GØRE

Eleverne skal **løbende** og **systematisk** opleve en bred vifte af uddannelser og job.

Først gennem fælles oplevelser i klassen og senere gennem individuelle aktiviteter, som knytter sig tættere til den enkeltes overvejelser og planer. Måske i naturlig forlængelse af deres epx-linje, måske i en helt anden retning, som de har fået øje på undervejs.

Eleverne skal **øve sig i at vælge** og finde netop deres vej blandt alle de åbne døre til mere uddannelse.

➤ Hvad siger de unge om Studiepraktik?

STUDIEPRAKTIKS ÅRSRAPPORT 2024

vil anbefale Studiepraktik til andre

er blevet mere afklarede i deres valg af uddannelse efter Studiepraktik

Underviserne og vejlederen understøtter aktiviteterne, så eleverne fokuserer på læring og udforskning frem for kun at vurdere, om en uddannelse eller et job er det rette for dem. Aktiviteterne støtter eleverne i at være nysgerrige og åbne for at opdage uddannelses- og karriereveje – og dele deres oplevelser med hinanden.

Alle elever skal i **jobpraktik** og **uddannelsespraktik** i løbet af deres epx-tid.

I jobpraktik skal eleverne individuelt eller i små grupper ud på lokale arbejdspladser, så de kan komme tættere på hverdagen, se forskellige jobfunktioner og prøve konkrete opgaver.

I en uddannelsespraktik kommer den enkelte elev i løbet af to dage tæt på hverdagen og oplever studiemiljøet og undervisningen på en uddannelse et sted i landet. **Alle uddannelser skal åbne dørene for epx-eleverne.**

Ud over det kan de fx opleve

- Karrieredag - repræsentanter fra lokale arbejdspladser fortæller om deres profession, hverdag og karriereveje
- Take over - studerende og elever fra forskellige erhvervsuddannelser og videregående uddannelser overtager sammen undervisningen i nogle timer
- Alumne-arrangement - tidligere elever deler deres erfaringer med at vælge, begynde på næste uddannelse eller være nyuddannet på arbejdsmarkedet
- Elev eller studerende for en dag - klasse- eller gruppevise besøg på lokale erhvervs- og professionsrettede uddannelser, hvor eleverne kan opleve uddannelserne for en dag

De konkrete aktiviteter skal selvfølgelig udvikles sammen med unge, virksomheder, uddannelsesinstitutioner og epx-skolerne.

➤ **HAR DU HØRT AT ...**

franske elever både har obligatorisk erhvervspraktik som 14-årige og igen som 16-årige – og at erhvervspraktik nu også er blevet obligatorisk i den danske grundskole?

➤ **og at der allerede er masser af gode initiativer, som bringer unge, uddannelser og jobs tættere sammen?**

Det er AAU on demand, Copenhagen Skills, DI's karrieredag, Studieinfo, Åben Virksomhed, EEOs rollemodelkorps, SDU take over, Skills, Det rullende universitet, Studiepraktik, VIA på vejen og mange, mange flere.

Personlige samtaler

Midt i skemaer, deadlines og klassefællesskab har unge brug for et sted, hvor det handler om dem. Et rum, hvor en **professionel og genkendelig vejleder** lytter, stiller spørgsmål og har blik for netop deres styrker, tvivl og drømme. Her føles uddannelsesvalget ikke længere som noget, man bare skal tage stilling til – men som noget, man får ejerskab over.

Samtalen giver **plads til refleksion uden præstationskrav** og hjælper de unge med at blive afklarede om netop deres vej og valg. Vejlederen kan spejle eleverne i deres bekymringer og hjælpe dem med at finde ro i maven.

God vejledning er ikke en servicestation med hurtige svar, men et frirum, hvor handlekraft kan vokse frem. Når vejlederen møder eleverne med

nysgerrighed og viden om de muligheder, der ligger foran dem, bliver det muligt at se nye veje og tage de første skridt.

SÅDAN KAN VI GØRE

Alle elever skal have en **årlig samtale** med en uvildig uddannelses- og karrierevejleder.

Samtalerne planlægges med de enkelte skoler, så de unge oplever en sammenhæng med de øvrige aktiviteter.

9 ud af 10 oplever, at en personlig samtale gør en forskel

JA TAK TIL EN SNAK, 2024
ANTAL BESVARELSER=630

For nogle elever skal der være mulighed for ekstra samtaler – fx hvis de har behov for ekstra støtte, har brug for at tale om andre veje eller står i en tvivl, der kræver mere tid. Og når de træder ud i et sabbatår, skal vi huske at gribe dem. Her

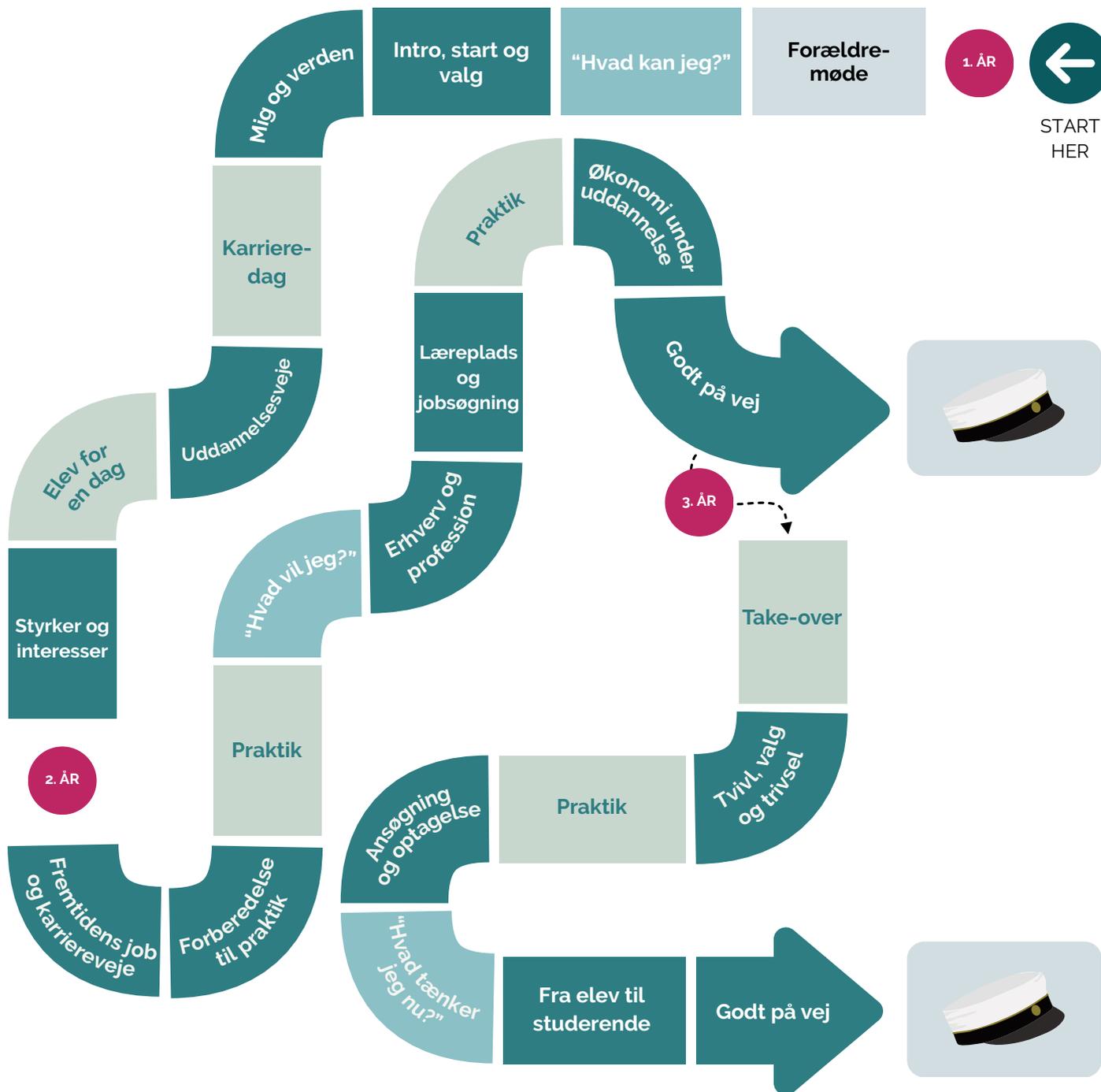
kan et tilbud om en samtale gøre en forskel ved at samle op på erfaringer, justere planer og støtte de unge i at finde næste skridt. Samtalerne kunne tage udgangspunkt i eksemplerne, som du kan se nedenfor:

Forslag til fokus for den personlige samtale

<p>1. ÅR</p>	<p>Hvad kan jeg? Fokus på mig og mine styrker, interesser og første tanker om fremtiden.</p> <p>Samtalen hjælper eleven til at sætte ord på, hvad der er vigtigt for dem, og hvordan de kan bruge deres tid på epx til at blive klogere på sig selv og deres muligheder.</p> <p>Målet er at give en tryk start og motivere til nysgerrighed.</p>
<p>2. ÅR</p>	<p>Hvad vil jeg? Fokus på fremtidsplaner, tvivl og retning.</p> <p>Samtalen støtter eleven i at undersøge, hvad de har brug for at vide mere om – fx gennem praktik, møder med uddannelser eller jobs.</p> <p>Målet er at hjælpe eleven med at afprøve retninger og blive mere afklaret om det valg, der venter.</p>
<p>EVT 3. ÅR</p>	<p>Hvad tænker jeg nu? Fokus på afklaring og næste skridt.</p> <p>Samtalen hjælper eleven med at samle erfaringer og erkendelser fra de første to år og omsætte dem til konkrete planer – både på kort sigt (sabbatår, optag, elevplads) og længere sigt (uddannelse og arbejdsliv).</p> <p>Målet er at give ejerskab til beslutninger og støtte i overgangen til det næste.</p>
<p>EVT SABBAT</p>	<p>Hvad gør jeg nu? Fokus på erfaringer, valg, frygten for at vælge forkert og næste skridt.</p> <p>Samtalen giver plads til at tale om, hvad eleven har lært i sit sabbatår – gennem arbejde, rejser, kurser eller pauser – og hvordan det kan bruges i forhold til fremtiden.</p> <p>Målet er at støtte den unge i at omsætte erfaringer til handling og skabe en realistisk og meningsfuld plan for uddannelse og arbejdsliv.</p>

Sådan kan det se ud...

Her er et eksempel på, hvordan vejledningens byggesten kan samles i hverdagen i løbet af to eller tre år på epx.

ERFARING MED UDANNELSE OG JOB

KOLLEKTIV VEJLEDNING MED KLASSEN

PERSONLIG SAMTALE

VIRKELIGHEDEN IND I FAGENE
 Uddannelses- og karriereperspektivet i den daglige undervisning løber som en rød tråd sideløbende med de andre vejledningsaktiviteter.

Bilag

Bilag 1

DEN PROFESSIONELLE VEJLEDER

Professionelle, uddannede vejledere er en forudsætning for at komme i mål med epx-studenter med uddannelses- og karrierekompetencer. Den uddannede vejleder har et grundlag, der bygger på viden, metoder og etik:

VIDEN

Uddannelses- og karrierevejledning bygger på solid viden om:

- uddannelsesmuligheder, rammer og optagelseskrav
- arbejdsmarkedet og forskellige karriereveje
- vejledningsteori, -metoder og -didaktik
- psykologiske og sociologiske tilgange til karrierevalg, karrierelæring og valgprocesser
- unge, deres mangfoldighed, deres valgprocesser og handlemønstre

PRAKSIS

Den professionelle vejleder kan omsætte teori til praksis ved at:

- anvende samtaleteknikker, didaktiske greb og vejledningsmetoder både individuelt, gruppevis og kollektivt i klasserne
- skabe relationer og kommunikere klart
- arbejde analytisk, metodisk og systematisk med unges tvivl og valgproces
- udforske normer og åbne de unges øjne for flere muligheder
- være sparringspartner og indgå i stærke samarbejder med undervisere, ledere og andre

ETIK OG UVILDIGHED

Grundlaget er en tryk og tillidsfuld relation, hvor vejlederen:

- vejleder uvildigt og uafhængigt om valg af uddannelse og karriere
- tager udgangspunkt i de unge og respekterer deres værdier og valg
- følger etiske retningslinjer og regler om tavsheds- og underretningspligt
- sikrer alle unge adgang til vejledning for at bidrage til lige muligheder

➤ **Der er i dag uddannelseskrav til vejledere i den kommunale ungeindsats, hos eVejledning og i Studievalg Danmark.**

Bilag 2

UDDANNELSES- OG KARRIERE-VEJLEDNING I DAG OG I FREMTIDEN

	Stx, hhx, htx og hf i 2025	Epx fra 2030
Samarbejde og fælles plan	<p>Stor lokal variation.</p> <p>Variierende samarbejde mellem skole og vejleder.</p> <p>Ingen forpligtelse til at lave en sammenhængende plan om arbejdet med elevernes uddannelses- og karrierekompetencer.</p>	<p>Forpligtende samarbejde mellem skole og uddannelses- og karrierevejleder.</p> <p>Alle skoler laver en plan for samarbejdet om udvikling af elevernes uddannelses- og karrierekompetencer.</p>
Virkeligheden ind i fagene	<p>Vejledning om uddannelses- og karriereperspektivet i fagene, men stor variation fra underviser til underviser.</p> <p>Underviserne har generelt fået tilbudt begrænset kompetenceudvikling i karrierelæring, fx via teoretisk pædagogikum.</p>	<p>Alle fag har et praksis- og virkelighedsnært afsæt og integrerer et uddannelses- og karriereperspektiv.</p> <p>Alle undervisere får særskilt kompetenceudvikling i emnet, fx som efter- og videreuddannelse.</p>
Kollektiv vejledning med klassen	<p>Ca. 5 kollektive arrangementer i løbet af hele gymnasietiden med fokus på uddannelser, regler og valg.</p>	<p>14 kollektive arrangementer i løbet af epx-tiden om værdier, styrker, tvivl, uddannelsesmuligheder, karriereveje, fremtidens arbejdsmarked mv. Det kobles til elevernes praktiske aktiviteter og erfaringer med uddannelse og job - og tilpasses den enkelte skole.</p>
Erfaringer med uddannelse og job	<p>Stor variation fra gymnasium til gymnasium og ingen obligatoriske tilbud.</p> <p>Ofte kortere uddannelses- eller virksomhedssamarbejder. Sjældent tilbud om erhvervspraktik.</p> <p>Studieinfo og -praktik er frivillige tilbud både for gymnasier og videregående uddannelser.</p>	<p>Alle elever skal have flere oplevelser med uddannelse og job hvert år.</p> <p>Uddannelses- og jobpraktik er obligatorisk.</p> <p>Alle uddannelser skal åbne dørene, så epx-eleverne kan komme i praktik.</p>
Personlige samtaler	<p>Åbent tilbud til alle elever, men kun med kapacitet til max 20 %.</p>	<p>Alle elever får en samtale hvert år.</p>

Bilag 3

VEJLEDERE OMKRING ELEVERNE

Eleverne møder forskellige vejledere på deres vej gennem gymnasiet. I dag er ansvarsområderne fordelt som vist her:

	Ungdommens uddannelsesvejledere	Gymnasievejledere	Uddannelses- og karrierevejledere
Ansvar	Hjælper unge med at vælge ungdomsuddannelse – også hvis de skal vælge om	Hjælper unge med at gennemføre deres gymnasieuddannelse	Hjælper unge med at vælge uddannelse efter gymnasiet
Vejleder typisk om	<ul style="list-style-type: none"> • Tvivl, valg og overgange • Uddannelser efter grundskolen • Styrker, værdier og interesser • Hverdag og undervisning på ungdomsuddannelser, fx introkurser og brobygning • Ansøgning og optagelse • Støttemuligheder • Uddannelsesplan • Samarbejde med forældre 	<ul style="list-style-type: none"> • Trivsel og studiemiljø • Struktur, arbejdsindsats, studieteknik • Eksamen og karakterer • Valgfag og studieretningsvalg • Fravær • Skift af ungdomsuddannelse i samarbejde med KUI • Ungdomskultur, samarbejde med SSP (alkohol, stoffer mv.) • Støtte til eleverne, fx SPS • SU i gymnasietiden 	<ul style="list-style-type: none"> • Tvivl, valg og overgange • Uddannelser efter gymnasiet • Arbejdsmarked og karriere • Styrker, værdier og interesser • Uddannelsesstyper • Livet som studerende, herunder hverdagen, SU, strukturer m.m. • Ansøgning og optagelse, fx kvote 2 • Støttemuligheder, herunder SPS og handicaptillæg
Organisering	Professionelle vejledere ansat i kommunal ungeindsats (kommunerne)	Ansat på gymnasiet, men funktionen er organiseret på meget forskellig vis	Professionelle vejledere ansat i Studievalg Danmark (statsinstitution)
Lov	Lov om kommunal indsats for unge under 25 år	Lov om de gymnasiale uddannelser, fx om trivsel og fastholdelse	Lov om Studievalg Danmark

Bilag 4

PROCES OG INVOLVEREDE

Studievalg Danmark har samlet trådene til forslaget til uddannelses- og karrierevejledning til epx-eleverne.

Forslaget hviler på eksisterende praksis, forskning, national og international inspiration og mange samtaler med forskere, praktikere og unge fra alle dele af uddannelsesland. Mange kunne nævnes, men vi kan særligt fremhæve:

- Task force med forskere (Rie Thomsen, Eva Lykkegaard, Laura Cordes Felby, Miriam Dimsits og Bo Klindt Poulsen)
- Ungeråd med repræsentanter fra elev- og studenterorganisationerne (EEO, LH, DGS, OPS og DSF)
- De fem regionale studievalgsråd med repræsentanter fra ungdomsuddannelser, videregående uddannelser, kommuner, regioner m.v.

Kilder

Alexander, Rosie, Frigerio, Gill & Hooley Tristram. (2024): The Career Development Handbook

Bakke, I.B, Bakke, I.M. & Schulstok, T. (2024): Ikke bare god å snakke med: om profesjonalisering av karriereveilederrollen i Norge

Barr, Andrew C. & Castleman, Benjamin L. (2018): An Engine of Economic Opportunity: Intensive Advising, College Success, and Mobility

Barr, Andrew C., & Castleman, Benjamin L. (2021): The Bottom Line on College Advising: Large Increases in Degree Attainment

Børne- og undervisningsministeriet (u.å.): En sammenhængende plan for vejledning: <http://uvm.dk/vejledning-og-stoettemuligheder/vejledning/ungdomsuddannelse/en-sammenhaengende-plan-for-vejledning>

Børne- og undervisningsministeriet (u.å.): Erhvervspraktik i folkeskolen: <https://www.uvm.dk/vejledning-og-stoettemuligheder/vejledning/ungdomsuddannelse/erhvervspraktik-i-folkeskolen>

Danmarks Evalueringsinstitut. (2024): Evalueringsrapport: Faglig bro fra gymnasier til professionsuddannelser. <https://www.kp.dk/wp-content/uploads/2024/06/faglig-bro-evalueringsrapport-juni2024.pdf>

Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse. (u.å): Kvalitet i karriereveiledning: Kompetansestandarder. <https://hkdir.no/kvalitet-i-karriereveiledning/kompetansestandarder>

Felby, L.C, Olsen, Astrid, Christensen, M.C & Thomsen, Rie: (2020): Karrierevejledning og karrierelæring for social retfærdighed. https://dpu.au.dk/fileadmin/edu/Paedagogisk_Indblik/Karrierevejledning/Forskningsoversigt_08_Karrierevejledning_og_karrierelaering_for_social_retfaerdighed.pdf

Finnish National Agency for Education. (2025): National core curriculum for general upper secondary

Ford, Reuben, Frenette, Marc, Nicholson, Claudia, Kwakye, Isac, et al. (2012): Future to discover (Post-secondary impacts report)

Gudbjörg.T. & Valdimarsdóttir, Soffia. (2024): A systematic review of research into career guidance policy in the Nordic countries (2008-2022)

Hooley, Tristram (ed.), McCash, Phil (ed.) & Robertson, Peter J. (ed). (2020): The Oxford Handbook of Career Development

Hooley, Tristram, Percy, Chris & Neary, Siobhan. (2023): Investing in careers. What is career guidance worth?

Københavns Professionshøjskole (u.å.): Faglig Bro. <https://www.kp.dk/faglig-bro/>

Ministry of Economic Affairs and Employment of Finland. (2024): Lifelong guidance handbook. A view of the national development of lifelong guidance 2020-2024 and new tools to support guidance work

Mulhern, C. (2023): Beyond Teachers: Estimating Individual School Counselors' Effects on Educational Attainment. *American Economic Review*, vol 113(no. 11), pp. 2846-2893.

OECD (2021): How youth explore, experience and think about their future: A new look at effective career guidance. <https://issuu.com/oecd.publishing/docs/how-youth-explore-experience-think-about-their-fut>

Pietrzyk, Irena, Erdmann, Melinda, Schneider, Juliana, Jacob, Marita, & Helbig, Marcel (2025): Guidance Counseling Can Reduce Inequality in University Enrollment in Germany: Results from a Randomized Controlled Trial

Regionaldirektion Nord der Bundesagentur für Arbeit, Ministerium für Bildung, Wissenschaft und Kultur des Landes Schleswig-Holstein und der Stiftung der Deutschen Wirtschaft. (2019): Berufliche Orientierung wirksam begleiten. Unterrichtsmodule für die Sekundarstufe II in Schleswig-Holstein

Reimer, David, Olsen, Astrid, Sortkær, Bent & Thomsen, Rie. (2023): Reducing inequality in access to Higher Education in Denmark. <https://ebooks.au.dk/aul/catalog/book/511>

Renée, Laetitia (2023): The Long-Term Effects of Career Guidance in High School: Evidence from a Randomized Experiment

Studiepraktik (2024): Årsrapport: <https://koordinering-af-studiepraktik.eaaa.dk/media/fbonmqtx/studiepraktik-aarsrapport-2024.pdf>

Studievalg Danmark (u.å.): <https://studievalg.dk/inspiration/karrierelaering/>

Studievalg Danmarks Studenterundersøgelser: <https://studievalg.dk/studenterundersoegelse/>

Studievalg Danmark (2024): Ja tak til en snak: <https://studievalg.dk/media/px1ddmss/individuel-vejledning.pdf>

The Gatsby Charitable Foundation. (2024): Benchmarks of Good Career Guidance. <https://www.gatsbybenchmarks.org.uk/>

Thomsen, Rie, Skovhus, Randi B., Poulsen, Bo K., & Buhl, Rita. (2024): Uddannelse og job, karrierelæring i skolen

Studievalg Danmark

Amfipladsen 6, 1. sal
5000 Odense C

Tlf.: +45 33 33 20 00
E-mail: studievalg@studievalg.dk